PEYZAJ MİMARLIĞINDA BİLİMSEL YAKLAŞIMLAR

Editörler

MURAT ZENCİRKIRAN

NILÜFER SEYİDOĞLU AKDENİZ

LIVRE DE LYON

2023

Mimarlık Bilimleri

PEYZAJ MİMARLIĞINDA
BİLİMSEL YAKLAŞIMLAR

Editörler
Murat ZENCİRKIRAN
Nilüfer SEYİDOĞLU AKDENİZ

LIVRE DE LYON
Lyon 2023

PEYZAJ MİMARLIĞINDA
BİLİMSEL YAKLAŞIMLAR

Editörler
Murat ZENCİRKIRAN
Nilüfer SEYİDOĞLU AKDENİZ

LIVRE DE LYON
Lyon 2023

Peyzaj Mimarlığında Bilimsel Yaklaşımlar

Editors • Prof. Dr. Murat ZENCİRKIRAN
• Orcid: 0000-0003-0051-8957

Assoc. Prof. Dr. Nilüfer SEYİDOĞLU AKDENİZ
• Orcid: 0000-0001-6789-4473

Cover Design • Motion Graphics
Book Layout • Motion Graphics
First Published • October 2023, Lyon

ISBN: 978-2-38236-581-6

copyright © 2023 by Livre de Lyon

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission from the Publisher.

Publisher • Livre de Lyon
Address • 37 rue marietton, 69009, Lyon France
website • http://www.livredelyon.com
e-mail • livredelyon@gmail.com

ÖNSÖZ

Günümüzde küresel anlamda yaşanılan değişimler yaşam kalitemiz açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Yaşam kalitemizin artırılması için peyzaj tasarım ve uygulamalarının önemi özellikle son yıllarda daha şiddetli bir şekilde hissedilmeye başlanmıştır. Yaşam kalitesini arttırmak, çevremizde gelecek nesiller için sürdürülebilir bir ortam yaratmak ve iyiyi korumak ilkeleri doğrultusunda Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini bakışı ile farklı çözümler üretmek kaçınılmaz olmuştur.

Bu bağlamda, ülkemiz üniversitelerinde görev yapan değerli akademisyenlerin ortak katkıları ile ortaya konulan "PEYZAJ MİMARLIĞINDA BİLİMSEL YAKLAŞIMLAR" adlı bu kitapta peyzaj mimarlığı disiplini içerisinde farklı alanlarda yapılan güncel çalışmalar ele alınmış olup gerçekleştirilecek olan uygulamalarda bir rehber olarak rol alması düşünülmüştür. Kitabın ortaya çıkması için emek sarf eden değerli yazarlarımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunuyor, eserin paydaşlarımıza ve konuya ilgi duyanlara faydalı olmasını diliyoruz.

Prof. Dr. Murat ZENCİRKIRAN
Doç. Dr. Nilüfer SEYİDOĞLU AKDENİZ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ I

BÖLÜM I. YAHYA ÇAVUŞ EĞİTİM MERKEZİ KAMPI REKREASYON POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ VE MEVCUT POTANSİYELİN GELİŞTİRİLMESİ 1
Alper SAĞLIK & Abdullah KELKİT & Mehmet İlkan BAYRAK

BÖLÜM II. YÜZEY MADENCİLİĞİ REHABİLİTASYONU İÇİN BİR REHBER 21
Murat ZENCİRKIRAN & Gamze ALTUN

BÖLÜM III. ORTA ÇAĞ'DAN BUGÜNE YAPI VE BAHÇELERDE KULLANILAN FANTASTİK FİGÜRLER: GARGOYLE VE GROTESK 57
Osman ZEYBEK

BÖLÜM IV. PEYZAJ TASARIM SÜRECİNİN TOPLU KONUT BAHÇELERİNDE UYGULANMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: KONYA İLİ ÖRNEĞİ 69
Ahmet AKAY & Ahmet Tuğrul POLAT

BÖLÜM V. KENTSEL DOĞAÇLAMA DEFORMASYONU OLARAK MEYDANLAR: HER MEKÂNIN ÖNÜ MEYDAN MIDIR? 93
Merve ERSOY MİRİCİ & Yalçın YILDIRIM

BÖLÜM VI. ÜNİVERSİTE KAMPÜSÜ MEVCUT TASARIMININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE YAYA İZLERİNİ OKUMAK VE YORUMLAMAK 109
Elif SAĞLIK & Ebru CÜCÜ

BÖLÜM VII. DIŞ MEKÂNDA AYDINLATMA TASARIMI 123
Özgür EKİN VARDAR & Elvan ENDER ALTAY

BÖLÜM VIII. MEKÂN VE SINIR İLİŞKİSİ KAPSAMINDA DUVARLAR 137
Osman ZEYBEK

BÖLÜM IX. KAPIDAĞ YARIMADASI TURİZM VE REKREASYON PLANLAMA KARARLARININ ALAN KULLANIM DURUMU İLE DEĞERLENDİRİLMESİ 147
Can Ozan Uğur KILIÇ & Zeynep PİRSELİMOĞLU BATMAN

BÖLÜM X. PEYZAJ BİTKİLERİ SEÇİMİNDE ÖNEMLİ BİR KRİTER: TOKSİSİTE 177
Betül Hümeyra ÇELİK & Murat ZENCİRKIRAN

BÖLÜM XI. ROSA CANINA L. (KUŞBURNU) TÜRÜNÜN YÖRESEL ADLARI 199
Nilüfer SEYİDOĞLU AKDENİZ & Ş. Doğanay YENER

BÖLÜM XII. BARTIN (KUZEYBATI ANADOLU) ÇEVRESİNDE YAYILIŞ GÖSTEREN SPIRANTHES SPIRALIS L. CHEVALL. (İNCİ SALEBİ) ORKİDE TÜR VE EKOSİSTEMLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ 219
Yeliz SARI NAYİM & B. Niyami NAYİM

BÖLÜM III

ORTA ÇAĞ'DAN BUGÜNE YAPI VE BAHÇELERDE KULLANILAN FANTASTİK FİGÜRLER: GARGOYLE VE GROTESK

Fantastic Figures Used in Buildings and Gardens from the Middle Ages to the Present: Gargoyle and Grotesk

Osman ZEYBEK

(Arş. Gör. Dr.), Bursa Uludağ Üniversitesi
E-mail: osmanzeybek@uludag.edu.tr
ORCID: 0000-0002-2752-407X

1. Giriş

Kentsel peyzaj, kent kimliğinin en önemli öğelerinden biridir. Toplumların mekâna ilişkin oluşturduğu kolektif hafızada peyzaja ilişkin çok sayıda detay yer alır. Gerek yapı cephelerinde gerekse açık ve yeşil alanlarda dönemin hakim tasarım akımının izleri kentsel peyzaja yansır. Kimi zaman dönemsel, kimi zaman ise kalıcı olan bu izler nesiller boyu aktarılarak mekâna ilişkin kimliğin oluşmasına katkıda bulunur (Ender Altay ve ark., 2022; Ender Altay ve ark., 2021).

Tarih boyunca konutlardan tapınaklara, bahçelerden sunaklara çeşitli kültürlerde toplumu ve doğayı koruması için bazı fantastik figürler kullanılmıştır. Toplumların dini, mistik, mitolojik vb. açılardan sahip olduğu kültürel kodlar neticesinde şekillenen bu figürlere çeşitli görevler atfedilmiştir. Neolitik dönemden bugüne insanların bir araya gelerek oluşturduğu tüm yerleşmelerde benzer amaçlarla kullanılan figürlerin olduğu görülmektedir. Hatta, henüz insanların yerleşik hayata geçmediği dönemde, bugünden yaklaşık 12.000 yıl önce inşa edildiği düşünülen Karahantepe ve Göbeklitepe gibi arkeolojik alanlarda, henüz kullanım amacı ve anlamları çözülememiş çok sayıda sembol ve figür kullanıldığı görülmektedir. Mezopotamya ve Anadolu Uygarlıkları'nda

tanrılara atfedilen dev heykellerden küçük biblolara kadar kültürel amaçla üretilmiş pek çok buluntu keşfedilmiştir. Tüm bu tasvirlerin konutlarda ve kamusal alanlarda kullanılmasının temel sebebi doğal afetler, hastalıklar, kazalar gibi kötü hadiselerden korunmak olmuştur.

Bu bölümde gargoyle ve grotesk gibi fantastik unsurların yapılar ve bahçelerde kullanımı üzerine yoğunlaşılmıştır.

2. Gotik Mimari ve Fantastik Öğeleri

Gargoyle, Fransızca "gargouille" kelimesinden türetilmiştir. Kelimenin kökeni "boğaz, yutak, gırtlak" anlamına gelmekle birlikte, saçaklarda biriken yağmur suyunun duvar ve temelinden uzağa akıtılmasını sağlayan, dışarı doğru uzatılmış oluk anlamına gelmektedir. Türkçede de kullanılan, Ermenice kökenli çörten kelimesi aynı anlama gelmektedir (Şekil 1).

Orta Çağ'ın ortalarında ilk örneklerine rastlanılan gotik üslup, Orta Çağ'ın sonuna kadar özellikle Avrupa'da yaygın olarak kullanılmıştır. Yapılarda çokça kullanılan ezici ölçeklerin asıl amacı yaratıcının yüceliği ile insanın acizliğinin kıyaslanmasıdır. Büyük ölçüde Romanesk mimariden ve orta doğu eserlerinden etkilenen gotik üslup, zamanla yerini Rönesans'a bırakmıştır. Kaburgalı tonozlar, sivri kemerler, uçan payandalar ve gösterişli vitraylar gibi temel öğeleri yapı kültürüne kazandırmıştır (Frankl, 1962). 1194 – 1300 yılları arasını tanımlayan "yüksek gotik stil" döneminde gargoyle kullanımı görülmüştür. Bu dönemde yapılar küçük ölçekli dekoratif öğeler ile bezenmeye başlamıştır (Branner, 1961; Frankl, 1962; Raguin ve ark., 1995).

Şekil 1. Çörten (Anonim, 2023a).

Gargoyle öğesinin ilk kullanıldığı gotik yapı Fransa'daki Reims Katedrali'dir (Şekil 2, Şekil 3). Notre-Dame katedrali olarak da bilinen bu yapı, tarih boyunca pek çok kez hasar görmüş ve restore edilmiştir. Yapımına 1163 yılında başlanmış ve 1345 yılında tamamlanmıştır. İnşası uzun bir dönemi kapsadığı için birçok mimarın katkısı olmuştur. Jean de Chelles, Pierre de Montreuil ve Jean-Baptiste-Antoniene Lassus yapının tasarımında görevlendirilen mimarlardan bazılarıdır. Bu nedenle farklı üsluplardan izler de görülebilmektedir. Uçan payandaların kullanıldığı ilk yapılardan olan katedral, gül pencere olarak anılan vitray camları ile de bilinmektedir. Gotik dönemde inşa edilen yapıların büyük bir kısmında en dikkat çeken cephe batı cephesi olmuştur. Notre-Dame Katedrali'nin de batı cephesinde iki kule ve bu kuleleri birbirine bağlayan bir galeri bulunmaktadır. Yapının uzunluğu 128 metre, genişliği ise 69 metre uzunluğunda ve çan kulelerinin yüksekliği de 69 metredir.

Güney kulesinde bulunan çan 13 ton, tokmağı ise 500 kilogram ağırlığındadır (Nabiyeva, 2017).

Şekil 2. Reims Katedrali, Paris (Anonim, 2023b).

2.1 Gargoyle

Gargoyle, fiziksel olarak çörten ile tamamen aynı işleve sahip bir mimari elemandır. Binanın duvar ve temelinin yağmur suyunun vereceği zararlardan korunmasını sağlar. Öte yandan, kullanıldıkları Orta Çağ yapılarında bir takım ruhani işlevlere sahip olduğu düşünülmüştür. Bu öğelerin, güneş battıktan sonra bulundukları yapının üzerinde dolaşarak yapıyı ve yapı içindekileri kötü ruhlardan korudukları inancı Orta Çağ'da oldukça yaygın kabul görmüştür. Kötü ruhlar ile mücadele ettiklerine inanıldığı için genellikle ürkütücü ifadelere sahiptirler (Salomao, 2005). Orta Çağ'da Pagan ve mitolojik kültüre sahip toplumların aşina olduğu figürlerin katedral cephelerinde kullanılmasının Hristiyanlığa davet niteliği taşıdığını düşünen araştırmacılar da bulunmaktadır (Eren, 2002). Henri Focillon (1945) Moyen Age: Survivances et Reveils, Etudes d'art isimli kitabında Gotik dönemde kullanılan gargoyle'lerin Romanesk ruhunu yeniden canlandırma amacı güttüğünü belirtmiştir.

Şekil 3. Reims Katedrali'nde kullanılan, tarihin ilk gargoyle örnekleri (Anonim 2023c, 2023d, 2023e).

Gargoyle kullanımı her ne kadar Orta Çağ'da yoğunlaşmış olsa da milattan sonra 79 yılında Vezüv Yanardağının patlaması sonucu lavlar altında kalan Pompei kentindeki konutlarda aslan başlı gargoyle'ler ve insan şeklinde su olukları kullanıldığı görülmüştür (Benton, 1945). Öte yandan erken Gotik dönem yapılarındaki gargoyle unsurlar oldukça kaba yontulmuş, zamanla daha zarif formlarda şekillendirilmeye başlanmıştır. 13. Yüzyılın sonlarına doğru gargoyle tasarımlarında hayvanlardan çok insanı andıran figürler kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemdeki tasarımlar daha abartılı, karikatürize edilmiş ve ölçek olarak önceki örneklerine göre büyütülmüştür. 15. Yüzyılda ise figürler daha az şeytani görünecek şekilde ve çoğunlukla eğlenceli, hareketli pozlar ve yüz ifadeleri ile şekillendirilmiştir. Gotik dönemde heykellere atfedilen dini anlamlar zamanla azalmıştır. Bu etki gargoyle tasarımlarında da görülmüştür. 16. Yüzyılda da yapılarda gargoyle kullanımı söz konusu olmakla birlikte 17. Yüzyıldan itibaren kullanımları azalmıştır (Benton, 1945). Özellikle Batı

Avrupa'nın Orta Çağ kentlerinde yoğunlaştığı görülen bu gelenek, günümüzde de ilgi çekmektedir. Bazı kentlerde "Gargoyle Turları" düzenlenmektedir.

Örneğin, İngiltere'nin Gloucestershire kontluğu bölgesinde "Ugly Mugs: Gargoyles & Grotesques of Gloucestershire" ismi ile düzenlenen gargoyle ve grotesk turlarında on destinasyon olduğu belirtilmektedir. Tamamı kilise ve katedral gibi dini yapılardan oluşan rotada insan ve şeytani formlardaki çok sayıda gargoyle ve grotesk örnekleri görülebilmektedir (Anonim 2023f). Amerika Birleşik Devletleri'nin Washington kentinde bulunan Washington Ulusal Katedrali'nde de 200'ü aşkın gargoyle ve grotesk bulunmaktadır (Şekil 4). Bir buçuk saat süren inceleme turları gerçekleştirilmektedir (Anonim 2023g).

Şekil 4. Washington Ulusal Katedrali'nde bulunan gargoyle ve groteskler (Anonim 2023h).

2.2 Grotesk

Grotesk, Gotik dönemin belirgin unsurları arasında göze çarpan bir mimari donatılardır. Kayser'e göre (1963), Gotik mimarinin önemli plastik öğeleri arasında olan groteskler, sıra dışı ve masalsı özellikleri ön plana çıkarılmış varlıkların yeniden betimlendiği bir anlatım biçimidir. Gargoyle'lar bir grotesktir, ancak tüm groteskler bir gargoyle değildir. Gargoyle'lar saçaklarda suyun tahliye edilme görevini üstlenirken grotesklerin böyle bir işlevi bulunmayabilir.

Bu mimari dekoratif öğeler genellikle katedrallerin cephelerinde görüldüğü gibi sivil mimari öğelerde de görülebilmektedir. Grotesk donatılar yapı cephelerinde, çatılarında ya da kapılarında bulunabildiği gibi bahçelerde de kullanılmıştır (Şekil 5).

Zamanla yapı cephelerinden park ve bahçelere inen bu fantastik figürlerin kullanım şekli, tasarımı ve amacı değişiklik göstermiştir. Park ya da bahçe ölçeğinde oluşturulan üst örtülerin saçaklarında gargoyle kullanımı gerekli görülmemiştir. Anlam ve ifadeleri korunarak grotesk öğeler şeklinde bahçelerde kullanılmaya başlanmıştır. Bunun ilk çarpıcı örneği ise İtalya'daki Sacro Bosco (sacred wood) ya da Bomarzo Bahçesi olarak anılan uygulama olmuştur.

Şekil 5. Yapı cepheleri ve bahçelerde grotesk öğeler (Anonim, 2023i; Anonim, 2023j; Anonim, 2023h).

Roma'nın yaklaşık 92 km kuzeyinde yer alan İtalyan kasabası Bomarzo'nun yakınında yer alan Sacro Bosco, 16. Yüzyılda sanata yoğun şekilde ilgi duyan askeri lider Pier Francesco Vicino Orsini tarafından yaptırılmıştır. Orsini, o dönemde İtalya'da yoğun şekilde etkisini sürdüren Rönesans bahçesi geleneklerine, kullandığı ürkütücü ve büyük ölçekli grotesklerde tekinsiz bir mekân tasarlayarak karşı çıkmıştır (Şekil 6, 7 ve 8). Rönesans'ın bahçelerde

hissedilen simetrik baskısı, fıskiyeli havuzları, düzgün çitleri ve mitolojik tanrı heykellerini hiç kullanmayan Orsini, bahçenin doğal bitki örtüsüne ve topoğrafyasına hiç müdahale etmeden, arazide bulunan dev kayalara yontulmuş grotesk unsurlarla bahçeyi doldurmuştur (LaBrocca, 2017).

Şekil 6. Sacro Bosco'daki grotesk unsurlar (LaBrocca, 2017).

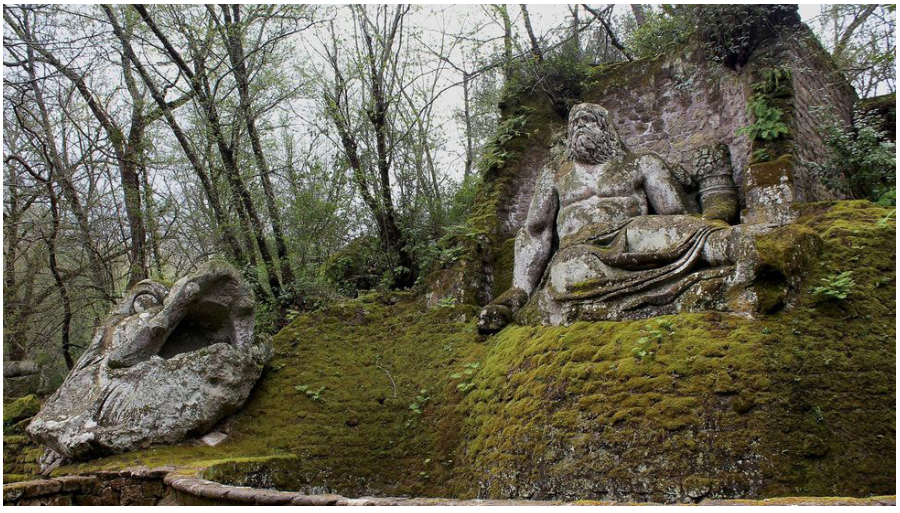

Şekil 7. Sacro Bosco'daki grotesk unsurlar (LaBrocca, 2017).

Orsini hayatını kaybettikten sonra Sacro Bosco uzun bir dönem unutulmuştur. Halkın ilgisi, ancak birkaç yüzyıl sonra İspanyol ressam ve yönetmen Salvador Dali'nin bahçeyi ziyaret etmesinden sonra tekrar canlanabilmiştir. Dali, Sacro Bosco'daki yosun kaplı devasa grotesk oymalardan

etkilenerek 1948'de bununla ilgili bir kısa film çekmiştir. Ayrıca 1964 tarihinde tamamladığı "The Temptation of Saint Anthony" tablosunda da mekâna atıflarda bulunmuştur (LaBrocca, 2017).

Şekil 8. Sacro Bosco'daki grotesk unsurlar (LaBrocca, 2017).

Sanat tarihçileri, Rönesans tüm şatafatı ile devam ederken, Rönesans'ın merkezinde bulunan İtalya'da Orsini'nin neden böyle bir bahçe tasarladığı üzerine çeşitli fikirler üretmiştir. Bir fikre göre Orsini, klasik edebiyat alanında iyi bir donanıma sahipti ve tasarladığı bazı yaratıklar, Arcadia'dan esinlendiği düşüncesini ortaya çıkardı. Arcadia, Virgil'in Aeneis ve Ludovico Ariosto'nun Orlando Furioso'sunda anlatılan ütopyanın temsili bir şeklidir ve sanat ile doğanın iç içe geçtiği bir yerdir. Bir diğer fikre göre Orsini, arkadaşı Madruzzo'nun Sorano di Cimino'da yaptırdığı, dünyadaki her şeyin iyi ve aydınlık olanını temsil eden tipik Rönesans bahçesine tepki olarak karanlık ve uyumsuz unsurları kullanan bir tasarıma yönelmiştir. Üçüncü görüş ise, Orsini'nin kişisel geçmişine odaklanmaktadır. Kilisede Reform'un gerçekleştiği sırada papalık ordusunun bir generali olan Orsini, 1553 yılında Almanya'da esir düşmüş, önemli silah arkadaşlarını kaybetmiş ve birkaç yıl işkence görmüştür. Kurtulduktan kısa bir süre sonra çok sevdiği eşi Giulia Farnese vefat etmiştir. Bu görüş, üst üste tecrübe ettiği bu sert deneyimlerin psikolojisini bozduğu ve dönemin mekânsal tasarım adetlerine hiç uymayan, ürkütücü ve tekinsiz iç dünyasını bahçesine yansıttığı yönündedir.

Bomarzo'daki Sacro Bosco başta olmak üzere birçok 16. Yüzyıl İtalyan bahçesinde grotesk figürler görülmektedir. Döneminde, Ovidius'un

Metamorfozları gibi klasik dönem eserlerine göndermeler olarak yorumlanmıştır. Ürkütücü görünüme sahip bu figürler doğa tarihi ve tıp da dahil olmak üzere sanat, edebiyat ve mitolojinin kullandığı unsurlar olmuşlardır. Rönesans'taki insanı düşünmeye, yorumlamaya, bağlantı kurmaya iten yaklaşım, bahçelerde grotesklerin kullanılması ile kendini yoğun şekilde göstermektedir (Morgan, 2016).

3. Sonuç

İlk olarak mimaride ortaya çıkan Gotik akım hemen hemen tüm sanat dallarında kendine yer bulmuştur. Gotik dönem, kendinden sonraki pek çok sanat ve tasarım akımını derinden etkilemiştir. Fantastik figürlerin saklı ve öznel anlamları ile yoğun şekilde kullanıldığı son dönem olduğu söylenebilir. Ardından gelen akımlarda Gotik dönemin ürkütücü, tekinsiz ve insanı ezen ölçek kullanımları zamanla etkisini yitirmiştir. Gotik akımın edebiyat alanında kendine yer bulması 18. Yüzyılı bulmuştur. Bu akımdan etkilenen yazarlar genellikle eserlerinde hayalet gibi doğaüstü korku unsurlarının fazlaca kullanıldığı görülmektedir. Mary Shelly tarafından kaleme alınan Frankestein Gotik etkinin görüldüğü en önemli edebi eserlerdendir. Edgar Allen Poe da Gotik akımın önemli temsilcilerinden olmuştur (Nabiyeva, 2017).

Edebiyat alanında da görüldüğü üzere hemen hemen tüm sanat dallarında görülen Gotik dönem eserleri, ölçeği ve fantastik unsurları ile insanları şaşırtıp tedirgin ederek otoriter bir etki yaratmıştır. Rönesans'ın en yoğun şekilde kendini gösterdiği yıllarda ortaya çıkan Sacro Bosco, zamansız bir anlatım olsa da bugüne kadar korunmuş olması açısından önemlidir.

Peyzajda kullanılan fantastik figürler, bir bakıma Göbeklitepe ve Karahantepe gibi yapılardan bu yana mevcuttur. Antik dönemde daha simgesel ifadelere sahip olan bu plastik öğeler zaman içinde daha kolay algılanan mitolojik figürlere dönüşmüştür. Gotik döneme özel karakterize edilmiş gargoyle ve grotesk gibi fantastik figürler mekânın daha tekinsiz ve ürkütücü algılanmasına neden olmaktadır.

Kaynakça

Anonim (2023a). Çörten. Web Sitesi: https://buldink.com/corten-nedir/. Erişim Tarihi: 03.08.2023.

Anonim (2023b). Reims Cathedral. Web Sitesi: https://www.viator.com/en-PH/Reims-attractions/Reims-Cathedral-of-Notre-Dame/d5049-a20233. Erişim Tarihi: 02.08.2023.

Anonim (2023c). Cathedral Reims Gargouille. Web Sitesi: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:CathedraleReimsGargouille0001_02.jpg. Erişim Tarihi: 03.08.2023.

Anonim (2023d). Reims Cathedral Gargoyle. Web Sitesi: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Reims,_cathedral,_gargoyle.JPG. Erişim Tarihi: 03.08.2023.

Anonim (2023e). Gargoyle of the day: Reims Cathedral, France. Web Sitesi: https://ascholarlyskater.com/2016/05/15/gargoyle-of-the-day-reims-cathedral-france-2/. Erişim Tarihi: 03.08.2023.

Anonim (2023f). Ugly Mugs: Gargoyles & Grotesques of Gloucestershire! Web Sitesi: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.gloucestershire.gov.uk media/2118705/um-ggguide.pdf. Erişim Tarihi: 08.08.2023.

Anonim (2023g). From Wild to Whimsical: The Gargoyles and Grotesques of Washington National Cathedral. Web Sitesi: https://savingplaces.org/stories/slideshow-from-wild-to-whimsical-the-gargoyles-and-grotesques-of-washington-national-cathedral#:~:text= From%20Wild%20to%20Whimsical%3A%20The,National%20Trust%20for20Historic20Preservation. Erişim Tarihi: 08.08.2023.

Anonim (2023h). National Cathedral Gargoyle Tour. Web Sitesi:https://www.viator.com/Washington-DC/d657-ttd/p-49810P2?pid=P00046009&mcid=42383&medium=link&campaign=deeplink1725&gclid=CjwKCAjwyNSoBhA9EiwA5aYlb_9E_HJrRePaQBIZ1sMzIZ-X9gYSBIKCpG1El2h5tYoxvpGC3uDTSRoCFFsQAvD_B wE.Erişim Tarihi: 05.08.2023.

Anonim (2023i). Grotesque (architecture). Web Sitesi: https://www.wikiwand.com/en/Grotesque_%28architecture%29. Erişim Tarihi: 07.08.2023.

Anonim (2023j). The Monster in the Garden: Early Modern Landscape Design and the Grotesque. Web Sitesi: https://www.doaks.org/events/garden-and-landscape-studies/public-lectures/the-monster-in-the-garden-early-modern-landscape-design-and-the-grotesque. Erişim Tarihi: 07.08.2023.

Benton, J. R. (1945). *Holy Terrors: Gargoyles on Medieval Buildings*. Abbeville Press Publishers, New York.

Branner, R. (1961). Historical Aspects of the Reconstruction of Reims Cathedral, 1210 – 1241. *Speculum*. 36 (1): 23 – 37.

Ender Altay, E., Eyüpoğlu, Z. and Bozkurt, A. (2021). Adopting Spaces and Assigning Positive Values: Bursa Orhangazi Square. *Journal of Bartın Faculty of Forestry*, 23 (3): 846 – 858. DOI: 10.24011/barofd.978210.

Ender Altay, E., Pirselimoğlu Batman, Z., Şengül, S. and Yıldız, M. C. (2022). Urban Squares and Design Process: Şanlıurfa Kızılay Square Sample. *Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 7 (3): 853 – 870.

Eren, T. (2002). Gargoyle. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Focillon, H. (1945). Moyen Age: Survivances et Reveils Etudes d'art. Et d'historie. Montreal, Valiquette. 201p.

Frankl, P. (1962). *Gothic Architecture*. Penguin Books Ltd. Revised by Paul Crossley in 2000. Yale University Press. ISBN: 0-300-08798-5. 264p.

LaBrocca, L. (2017). Italy's mysterious garden of monsters. Web Sitesi: https://www.bbc.com/travel/article/20170807-italys-mysterious-medieval-garden-of-monsters. Erişim Tarihi: 08.08.2023.

Morgan, L. (2016). The Monster in the Garden: The Grotesque and the Gigantic in Renaissance Landscape Design. University of Pennsylvania Press, 256p.

Nabiyeva, K. (2017). Gotik Heykelcilikte "Gaygoyle Heykeller" Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı İç Mimarlık Programı Yüksek Lisans Tezi.

Raguin, V. C., Brush, K. and Drapper, P. (1995). Artistic Integration in Early Gothic Churches. University of Toronto Press. ISBN: 978-0802074775.

Salomao, F. J. (2005). Gargoyles. *Childs Nerv Syst* 21, 521. DOI: 10.1007/s00381-005-1163-z.